

Isaac Asimov

Trinh Thám, Hình Sự

ROBOT nói láo

Phỏng dịch : Vinh Hiền, Champlain College

Nguyên tác: "Liar!" trong "Robot Visions"

LTS: Truyện khoa học giả tưởng này được viết từ năm 1941, nói về khả năng của người máy có thể đọc được tư tưởng của con người, một loại "thần giao cách cảm" mà nhà Phật gọi là "tha tâm thông". Hiện nay, các chuyên gia Nhật Bản đã đạt được một số thành quả đầu tiên trong việc dùng máy điện toán để nhận ra một vài ý nghĩ đơn sơ nhất của con người như sự xác nhận hay phủ nhận (yes or no) và sự nghiên cứu vẫn đang tiếp tục. Có thể một ngày nào đó, đề tài khoa học giả tưởng này sẽ không còn là giả tưởng nữa. Bên cạnh vấn đề khoa học, tác giả còn muốn nêu lên một khía cạnh tâm lý đáng lưu ý: con người thường trở thành nạn nhân của chính họ.

Lâm Anh Phát cẩn thận châm lửa vào điếu xì gà, nhưng ngón tay ông run run. Cặp lông mày cong lại, ông vừa nhả khói vừa nói: "Nó đọc được tư tưởng người ta đấy, mẹ kiếp chẳng có gì phải nghi ngờ nữa! Nhưng tại sao vậy?", ông hỏi nhà toán học Bùi Phú. Họ Bùi đưa cả hai tay lên đầu ép mớ tóc xù xuống, "Thưa ông Lâm, đó là thằng người máy kiểu thứ 34 mà chúng ta đã tách nó ra. Tất cả số còn lại đều rất hợp quy." Người đàn ông thứ ba ngồi trong bàn nhăn mặt lại; anh ta tên là Từ Minh Ánh, cấp chỉ huy trẻ tuổi nhất của "Hãng chế tạo người máy Hoa Kỳ", anh ta rất hãnh diện về địa vị của mình. "Ông Phú à, từ đầu tới cuối quá trình lắp ráp, không hề có sự trục trặc nào, tôi cam đoan như vậy." Bùi Phú cười giọng kẻ cả: "Anh chắc không? Nếu anh có thể trả lời cho toàn bộ hệ thống lắp ráp dây chuyền, tôi sẽ đề nghị thăng chức anh ngay. Nói một cách chính xác, có cả thảy 75 ngàn 234 công việc cần thiết mà nhà máy phải thực hiện để chế tạo chỉ một bộ óc điện tử cho người máy, mỗi việc chuyên biệt này lại tùy thuộc ở sự toàn hảo của rất nhiều yếu tố, từ 5 cho đến 105 yếu tố. Bất kỳ yếu tố nào trong số đó có sai sót đều làm tổn hại đến bộ óc điện tử. Tôi chỉ kể theo hồ sơ riêng của tôi thôi đấy."

Minh Ánh đỏ mặt nhưng một giọng nói thứ thư đã cắt ngang câu trả lời của anh ta. "Nếu chúng ta cứ tiếp tục đổ lỗi cho nhau thì tôi xin rút lui", đôi tay của cô Sương Cẩm Vân đan chéo trên đùi, cặp môi mỏng xám của cô bặm lại, "chúng ta có một thằng người máy đọc được tư tưởng, và theo tôi vấn đề quan trọng là phải tìm ra lý do tại sao nó biết đọc tư tưởng. Chúng ta sẽ không làm được chuyện này bằng cách nói đó là lỗi của anh, hay lỗi của tôi!" Cặp mắt nâu của cô ta lạnh lùng liếc nhanh về phía Minh Ánh, anh ta đành gượng cười. Ông Lâm cũng gượng cười như mọi lần, mái tóc bạc và đôi mắt nhỏ tinh anh khiến ông có vẻ một người tộc trưởng, ông nói: "Cô nói đúng đấy, thưa tiến sĩ Cẩm Vân."

Giọng nói ông bỗng trở nên đông đặc, "Ở đây mọi chuyện đều phải chặt chẽ. Chúng ta đã sản xuất một bộ óc điện tử theo một đợt mà lẽ ra là phải bình thường, nhưng nó lại có một tính chất đáng lưu ý là có khả năng bắt được các làn sóng tư tưởng. Nó sẽ đánh dấu một bước tiến rất quan trọng trong ngành chế tạo người máy trong

nhiều thập niên, nếu ta biết nó đã xảy ra như thế nào. Cho tới giờ thì ta chưa biết, và ta phải tìm cho ra điều đó. Rõ chứ?"

"Cho phép tôi đưa một đề nghị được không?" Bùi Phú hỏi. "Cứ nói!" "Tôi muốn nói rằng cho tới khi chúng ta tìm ra manh mối sự rắc rối này, mà với tư cách một nhà toán học tôi nghĩ rằng nó là một thứ rắc rối ác liệt, chúng ta phải giữ bí mật về thằng robot-34, ngay cả đối với các thành viên trong ê-kíp. Trên cương vị những người lãnh đạo cơ quan, chúng ta không được xem đây như một vấn đề không có giải pháp, và giữ cho rất ít người biết chuyện này."

"Bùi Phú có lý," tiến sĩ Cẩm Vân nói. "Từ khi luật liên-hành-tinh được sửa đổi cho phép các kiểu người máy được thử nghiệm trong nhà máy trước khi tung ra ngoài không gian, việc tuyên truyền chống người máy đã gia tăng. Nếu có một lời nào lọt ra ngoài về việc người máy được tư tưởng trước khi chúng ta có thể tuyên bố đã kiểm soát được hoàn toàn hiện tượng này, thì khá nhiều vốn liếng sẽ phải tuôn ra vì chuyện đó."

Ông Lâm mút điếu xì gà và gật đầu một cách nghiêm túc. Ông quay sang Minh Ánh, "Có phải anh nói rằng anh chỉ có một mình vào lúc khám phá ra vụ độc tư tưởng này không?"

"Tôi nói là chỉ có mình tôi thôi, tôi sợ quá trời đi. Thằng RB-34 mới vừa được tháo ra khỏi bàn lắp ráp và họ gửi nó xuống cho tôi. Lúc đó anh Út Mẫn bận đi đâu đó, tôi đành phải lôi nó xuống phòng thử nghiệm

một mình

, đúng hơn là một mình lúc tôi bắt đầu lồi nó xuống." Minh Ánh ngừng một chút, và gượng gạo cười, "Này, có bao giờ quý vị cứ tiếp tục độc thoại trong tư tưởng mà không hay là mình đang độc thoại không?"

Chẳng có ai muốn trả lời, anh ta nói tiếp, "trước tiên là quý vị không nhận ra điều đó, thấy chưa. Thế mà nó nói chuyện với tôi, một cách có lý lẽ và có xúc cảm như quý vị có thể tưởng tượng ra được, và mãi tới lúc đã xuống gần tới phòng thử nghiệm tôi mới chợt nhận ra là tôi đã không hề nói câu nào cả mà. Dĩ nhiên, tôi đã có suy nghĩ rất nhiều, nhưng nghĩ đâu phải là nói, phải không? Tôi khoá cái ngữ đó lại trong phòng và chạy đi kiếm ông Lâm ngay. Có nó đi bên cạnh, lặng lẽ dò xét ý nghĩ của mình, vừa móc ra vừa chọn lựa trong ý của mình làm tôi khiếp quá."

"Tôi hình dung được điều đó," Cẩm Vân nói với sự suy nghĩ. Đôi mắt cô nhìn thẳng vào Minh Ánh một cách kỳ lạ. "Chúng ta đã quen xem ý nghĩ của ta như là những điều riêng tư rồi."

Ông Lâm nóng nảy cắt lời, "Thế là chỉ có bốn người chúng ta biết chuyện này. Được rồi! Giờ ta phải đi vào vấn đề một cách có hệ thống. Minh Ánh, tôi muốn anh kiểm lại dây chuyền lắp ráp từ đầu đến cuối, tất cả mọi thứ. Anh sẽ loại bỏ những công việc mà xét ra không thể nào có sai lầm được, và viết ra tất cả những việc có thể bị sai lầm, cùng với thể loại sai lầm và mức độ khả dĩ của chúng."

"Rắc rối lắm," Minh Ánh làu bàu. "Tất nhiên là thế! Anh phải xếp đặt nhân viên dưới quyền làm việc này, nếu cần lấy hết cũng được, tôi sẽ không phiền gì nếu chúng ta bị trễ hạn. Nhưng mà họ sẽ không được biết tại sao, anh hiểu chứ?" "Ý-da, vâng thưa ông!"

Chàng chuyên gia trẻ cười nhếch nhếch. "Đúng là một việc hóc búa."

Ông Lâm xoay ghế và đối diện với Cẩm Vân, "Cô sẽ chặn bớt công việc từ các ban khác lại. Cô là nhà tâm lý học về rô-bô của hãng, vì vậy cô phải nghiên cứu lại thẳng rô-bô này và phăng ngược lên đầu. Thử tìm xem nó có ẩn chứa cái gì. Coi có điều gì liên hệ tới khả năng "truyền giao cách cảm" của nó, khả năng đó bung ra tới đâu, gây méo mó ra sao cho bề ngoài của nó, và làm tổn hại thể nào đến đặc tính rô-bô bình thường của nó. Cô rõ chứ?"

Ông Lâm không đợi tiến sĩ Cẩm Vân trả lời. "Tôi sẽ điều phối

công việc và diễn dịch kết quả theo lối toán học." Ông ta phun mạnh khói xì-gà và làm bầm trong làn khói thuốc, "Bùi Phú sẽ giúp tôi chuyện đó, dĩ nhiên rồi." Bùi Phú mài mài móng tay với nhau và nói nhỏ nhẹ, "Tôi xin nói là tôi chỉ biết chút đỉnh về dây chuyền sản xuất thôi đây."

"Được rồi! Tôi sẽ khởi sự ngay." Minh Ánh đẩy lui ghế ra và đứng dậy. Gương mặt trẻ và vui của anh ta nhả lại với nụ cười, "Tôi phải chịu cái việc chó má nhất trong bọn mình, vì vậy tôi phải ra khỏi nơi đây để tiến hành công việc." Anh ta bỏ đi với câu nói lơ mờ "Sẽ gặp sau nhé!" Sương Cẩm Vân trả lời bằng cái gật đầu nhẹ, nhưng đôi mắt cô nhìn theo anh ta cho tới khi khuất bóng và cô không trả lời khi ông Lâm lâu bầu, "Cô có muốn đi lên xem thang RB-34 bây giờ không, tiến sĩ Cẩm Vân?"

***** Ánh mắt quang điện của RB-34 ngược lên từ quyển sách đang đọc khi có tiếng mở cửa và nó đứng dậy lúc Cẩm Vân bước vào. Cô dừng lại để chỉnh tấm bảng "Cấm vô" treo trên cửa rồi tiến lại gần thẳng người máy. "Tôi có mang cho chú mày vài bài viết về động cơ siêu nguyên tử đây, Cu-Bi, có một ít thôi. Chú có muốn xem không nào?"

RB-34, còn có tên khác là Cu-Bi, đón lấy ba quyển sách nặng từ tay cô và mở một cuốn ra xem trang tựa: "Ý da! Lý thuyết về Siêu Nguyên tử." Nó làm bầm trong miệng khi lật xem mấy trang sách và nói với giọng có vẻ đang bận rộn, "Mời cô ngồi, tiến sĩ Cẩm Vân! Tôi xin đọc vài phút." Nhà tâm lý học ngồi xuống và chăm chú nhìn sát Cu-Bi trong lúc nó lấy một chiếc ghế phía bên kia bàn và đọc ba quyển sách một cách kỹ lưỡng.

Gần nửa giờ sau, nó bỏ sách xuống, "Dĩ nhiên, tôi biết tại sao cô mang mấy cuốn sách này tới đây." Tiến sĩ Cẩm Vân hơi co môi lại: "Tôi đã sợ là chú mày biết thế. Khó làm việc với chú quá đi, Cu-Bi à. Chú luôn luôn đi trước tôi một bước."

"Vẫn y như vậy với mấy cuốn sách này, cô biết đấy, cũng như mấy cuốn khác. Tôi chẳng thích mấy. Chẳng có gì đáng trong mấy cuốn sách của cô. Khoa học của cô chỉ là một khối dữ kiện chấp vá với nhau bởi những lý thuyết tạm bợ, và quá giản đơn đến không tin được, chả có gì đáng nhọc công để tâm đến. Chính ra là mấy cuốn

tiểu thuyết của cô làm tôi thích hơn, những sự nghiên cứu của cô về sự hỗ trợ tác dụng của duyên nhân và xúc cảm của con người," bàn tay mạnh mẽ của nó vung lên khi nó tìm những chữ chính xác.

Cô Cẩm-Vân thì thầm: "Tôi hiểu chú." "Tôi thấy được tư tưởng, cô biết mà," thằng người máy nói tiếp, "nhưng cô không rõ là chuyện đó phức tạp thế nào. Tôi sẽ không thể hiểu chuyện của người khác khi chính tư tưởng của tôi có quá ít những điểm tương đồng với họ, vì thế tôi phải cố gắng, và mấy cuốn tiểu thuyết của cô trợ lực cho tôi." "Đồng ý, nhưng tôi sợ rằng sau khi đọc những kinh nghiệm về sự xâu xé trong tình cảm của mấy cuốn tiểu thuyết hiện thực xã hội này thì" - giọng cô có vẻ cay đắng - "chú sẽ phát hiện rằng tư tưởng con người thực là chán ngắt và vô vị." "Đâu có!" Câu trả lời mạnh mẽ bất ngờ làm cô ta đứng bật dậy. Cô cảm thấy đỏ mặt và chột nhĩ ra, "Chết cha, nó biết rồi!"

Cu-Bi bỗng dừng im bật, rồi nhỏ giọng lại làm biến mất hẳn âm sắc tổng hợp trong giọng nói của nó. "Thì, đương nhiên là tôi biết chuyện đó rồi, tiến sĩ Cẩm Vân. Cô lúc nào cũng nghĩ tới chuyện đó thì tôi phải biết chứ?" Mặt cô ta đánh lại, "Chú có ... nói với ai không?" "Tất nhiên là không!" Thằng rô-bô ngạc nhiên thực sự. "Có ai hỏi tôi đâu mà nói."

"Ừ nhỉ, mà này," cô thở ra, "thế chú có nghĩ là tôi vợ vẫn không?" "Không đâu! Đó là chuyện tình cảm thường tình mà." "Có lẽ chính vì vậy mà nó thành ra vợ vẫn." Giọng cô buồn rõ nét hẳn. Trong lúc có những người đàn bà khác thèm muốn địa vị tiến sĩ của cô. "Tôi chẳng có gì gọi là hấp dẫn." "Nếu cô chỉ nói hấp dẫn về thể xác thì tôi không thể phán đoán. Còn ngoài ra, trong mọi trường hợp, vẫn có những lối hấp dẫn khác vậy."

"Tôi không còn trẻ nữa." Cô ta chẳng chú ý mấy đến lời nói của Cu-Bi. "Cô chưa tới bốn mươi mà." Giọng nói Cu-Bi càng tỏ ra quan ngại. "Nếu tính từng năm thì là ba mươi tám đấy; nhưng nếu kể cả những vẻ già cỗi do đời sống xúc cảm gây nên thì chắc tôi phải đến sáu mươi rồi. Cái nghề chuyên gia tâm lý của tôi đâu phải không có ảnh hưởng gì?"

Cô tiếp tục thì thào với vẻ đắng cay, "Trong khi anh ấy chỉ vừa

mới ba mươi lăm với đáng đáp cử chỉ còn trẻ hơn nữa. Chú có nghĩ là có khi nào anh ấy nhìn tôi với khía cạnh nào khác hơn là ... là như vậy không?" "Cô làm rồi!" Cu-Bi đập bàn tay sắt xuống bàn. "Nghe tôi nói đây..."

Nhưng Cẩm Vân đã bị quay cuồng vì nó và nỗi đau khổ trong ánh mắt của cô giờ đã rõ hẳn, "Tại sao tôi phải nghe chú? Chú biết gì về chuyện đó mà nói, dù sao, chú... chú chỉ là người máy. Tôi thành ra một người kiêu để cho chú thử à; tôi như con vật có cái tư tưởng kỳ quái khiến chú ham muốn được khảo sát à. Tôi là một ví dụ điển hình về sự suy bại tinh thần cho chú phải không? Cũng tốt cho chú như mấy cuốn tiểu thuyết phải không?" Giọng cô nức nở rồi tắc nghẽn.

Thằng người máy phải co lại trước cơn giận của cô ta. Nó lắc đầu nài nỉ, "Làm ơn nghe tôi nói mà. Tôi có thể giúp cô mà." "Giúp làm sao?" Môi cô cong cớn. "Bộ muốn khuyên tôi hả?" "Không, không phải vậy. Mà là chuyện tôi biết được điều mà người khác nghĩ, như ông Minh Ánh chẳng hạn."

Im lặng một lúc lâu, đôi mắt Cẩm Vân đã ráo lệ. "Tôi không muốn biết anh ấy nghĩ gì cả," cô thở hắt ra, "Nên im đi là hơn." "Tôi tin là cô muốn biết anh ta nghĩ gì." Đầu cô vẫn cúi xuống nhưng hơi thở dồn dập hơn. "Chú nói toàn chuyện vô nghĩa," cô thì thầm.

"Sao lại vô nghĩa? Tôi đang cố giúp cô. Những ý nghĩ của Minh Ánh về cô..." nó dừng lại. Và nhà tâm lý học ngẩng đầu lên, "Sao? Nói đi." Thằng người máy nói nhỏ nhẹ, "Anh ấy yêu cô."

Có đến cả phút, tiến sĩ Cẩm Vân không nói lời nào. Cô ta nhìn nó chòng chọc. "Chú sai rồi! Đúng là sai rồi. Anh ấy mà yêu tôi?" "Có mà. Một chuyện như vậy làm sao dấu được, nhất là đối với tôi."

"Nhưng mà tôi quá... quá..." cô lắp bắp rồi im luôn. "Anh ấy không chỉ nhìn ở ngoài da, và biết thấu phục sự thông minh ở người khác. Minh Ánh không phải loại người chỉ biết tìm một cô vợ có tóc trên đầu, có hai con mắt trên mặt mà thôi đâu."

Cẩm Vân chớp nhanh đôi mắt và đợi một chút rồi mới nói, giọng cô run lên, "Sao chẳng bao giờ anh ấy biểu lộ rằng..." "Cô đã bao giờ cho anh ta có cơ hội chưa?" "Làm sao được? Chẳng bao giờ tôi nghĩ rằng..." "Đúng vậy!"

Nhà tâm lý học ngưng suy nghĩ rồi bất chợt đứng lên. "Có một cô nàng đến thăm anh ấy tại hăng này khoảng trước đây nửa năm. Cô ta xinh lắm, tôi cho là thế, tóc vàng và thon nhỏ. Và, lẽ tất nhiên chỉ biết làm tới tính cộng là cùng. Anh ta đã bỏ ra cả ngày, hết hơi giải thích cho cô nàng làm thế nào để ráp thành một người máy." Giọng cô trở nên đanh lại, "Thế mà cô nàng cũng chẳng hiểu gì ráo. Cô ấy là ai vậy?"

Cu-Bi trả lời không chút ngần ngại, "Tôi biết người mà cô nói đó. Cô nàng là em họ của anh ấy, chứ không có chuyện tình lãng mạn nào trong vụ này đâu, tôi xin cam đoan với cô." Cẩm Vân đứng bật dậy nhanh nhẹn như một cô gái. "Thế có lạ không? Chính là tôi đã có đôi lần cho là như thế, dù rằng chả bao giờ tôi thực nghĩ như vậy. Thế mà tất cả đều là sự thật."

Cô ta chạy a tới chụp lấy bàn tay lạnh và nặng nề của Cu-Bi. "Cám ơn chú nghe, Cu-Bi." Giọng cô khản khoản và khàn lại. "Đừng nói với ai chuyện này nghe. Coi như bí mật của chúng ta, cám ơn chú một lần nữa." Và cô xiết chặt những ngón tay sắt cong queo của Cu-Bi trước khi ra đi. Cu-Bi chậm rãi quay về với cuốn tiểu thuyết bị bỏ quên từ nãy, chẳng có ai đọc được tư tưởng xem nó đang nghĩ gì.

Minh Ánh chậm rãi vươn vai, bẻ bảo tay răng rắc rồi nhìn sang tiến sĩ Bùi Phú. "Này, tôi đã lo việc đó suốt cả tuần nay hầu như không ngủ được. Tôi còn phải chịu đựng bao lâu nữa? Tôi nghe ông nói là sự phóng dương điện tử trong chân không của Phòng D có thể là một giải pháp phải không?"

Bùi Phú khẽ ngáp và nhìn chăm chú vào đôi tay nhợt nhạt. "Phải đấy. Tôi đang phăng lần đây." "Tôi biết ngôn ngữ của những nhà toán học các ông lắm. Còn bao lâu nữa thì ông mới kết thúc?"

"Cái ấy còn tùy."

"Tùy cái gì?" Minh Ánh thả người xuống ghế và duỗi thẳng chân ra phía trước. "Tùy ông Lâm. Lão già đó không đồng ý với tôi."

Ông ta thở dài, "Lão hơi lạc hậu một chút so với thiên hạ, chính đó là vấn đề với lão. Lão cứ bám vào phương trận cơ học, coi như cái đó bao trùm tất cả, mà vấn đề này thì cần có những phương tiện toán học mạnh mẽ hơn. Lão cố chấp quá."

Minh Ánh làm bầm giọng buồn ngủ, "Sao không hỏi Cu-Bi để giải quyết toàn bộ vấn đề?" Bùi Phú trợn lông mày lên, "Hỏi thằng rô-bô à?" "Tại sao không? Mụ gái già chưa nói cho ông nghe sao?"

"Anh muốn nói Cẩm Vân?"

"Chứ còn ai nữa! Bà Sương nhà mình đấy. Bà ấy nói thằng rô-bô là một thiên tài toán học. Nó biết đủ mọi thứ chuyện, và chuyện gì cũng biết hơn mình một chút. Nó tính ra nguyên hàm bậc ba trong đầu nó và nuốt hết bản phân tích về sức nội tạng như là ăn tráng miệng vậy đó."

Nhà toán học nhìn ra vẻ ngờ vực, "Anh nói thật đó chứ?"

"Tin tôi đi mà! Cái chốt của vấn đề là cái thằng khờ đó lại không thích toán. Nó chỉ khoái ba cuốn tiểu thuyết ba xu tâm lý xã hội vật. Thật đó! Ông nên coi mấy cuốn truyện ngu ngốc mà bà Sương cung cấp cho nó ăn: nào Đam mê tím nào Tình yêu trong không gian ."

"Tiến sĩ Cẩm Vân chẳng nói một chữ nào với tụi tôi về chuyện đó."

"À, tại mụ ta chưa nghiên cứu xong thằng người máy đó. Ông biết tính của mụ mà. Mụ muốn có đủ mọi thứ trước khi bật mí."

"Cô ấy nói với anh vậy sao."

"Tụi tôi có nói sơ sơ. Tôi thấy có nhiều chuyện về mụ ta mới đây."

Anh ta mở to mắt và nhúu mày lại, "Này, ông Phú, ông có để ý có cái gì là lạ ở mụ già không?"

Bùi Phú ngửa ra cười một cách bình dân, "Cô ta có thoa son, phải anh muốn nói vậy không."

"Mẹ kiếp, tôi thấy mà. Thoa son, bôi phấn và còn tô mắt nữa. Mụ ta đáng coi lắm. Nhưng không phải chỉ có chuyện đó. Tôi không thể nói rõ là thế nào. Đó là cách mụ ta nói chuyện, như là mụ ta rất sung sướng về chuyện gì đó."

Anh ta nghĩ một hồi, rồi nhún vai. Người đối thoại bèn liếc trộm một cái, đối với một nhà khoa học đã ngoài năm mươi, nói ra cũng chẳng có gì xấu, "Có lẽ cô ấy đang yêu chẳng."

Minh Ánh nhắm mắt lại lần nữa, "Bộ ông khùng sao, ông Phú."

Ông đi hỏi Cu-Bi đi; tôi muốn ở lại đây ngủ một chút."

"Còn lâu! Tôi không thích nghe một thằng rô-bô dạy tôi phải làm

gì, mà tôi cũng không tin nó biết gì mà nói!"

Chỉ có tiếng ngáy nhẹ trả lời cho ông.

Cu-Bi chăm chú nghe Bùi Phú, thọc tay vào túi, nói với một kiểu hững hờ có chuẩn bị sẵn.

"Chú ở đây hả. Tôi có nghe nói chú hiểu rõ mấy chuyện này, tôi tò mò muốn hỏi chú vậy thôi. Lối lý luận của tôi, như tôi đã vẽ phác ra đó, có chứa đôi chỗ đáng ngờ, tôi thừa nhận điều mà tiến sĩ Lâm không chịu chấp nhận, vì vậy mà vấn đề vẫn chưa được hoàn hảo."

Thằng rô-bô không trả lời, Bùi Phú dục, "Chú thấy sao?"

"Tôi thấy không có gì sai lầm,"

Cu-Bi nghiêng cứu tấm giấy viết ngoáy. "Tôi không cho là chú có thể đi xa hơn những điều đó?"

"Tôi không dám thử. Ông là nhà toán học giỏi hơn tôi, thế nên, tôi không muốn phải tự tố cáo mình."

Bùi Phú nở một nụ cười thoả mãn. "Tôi nghĩ là có thể có trường hợp đó. Vấn đề này sâu sắc lắm. Chúng ta nên quên nó đi."

Ông ta vò mấy tờ giấy, quăng chúng vào sọt rác, tính quay đi, nhưng nghĩ sao đó, lại lên tiếng "Nhân tiện,..." Thằng rô-bô chờ đợi.

Bùi Phú hình như có vẻ khó nói. "Có chuyện này- là, có thể chú làm được ..." Ông ngừng lại.

Cu-Bi nói nhỏ nhẹ. "Tư tưởng của ông lộn xộn, nhưng chắc chắn là có chuyện liên quan tới tiến sĩ Lâm. Đừng có ngần ngại, chừng nào ông dựng thành vấn đề rõ hơn, tôi sẽ có thể biết được ông muốn hỏi gì."

Nhà toán học đưa tay vuốt mái tóc lảng mướt với một cử chỉ đã nhuần nhuyễn. "Ông Lâm đã gần bảy mươi," ông ta nói, làm như thể nói vậy là đã giải thích hết mọi chuyện.

"Tôi biết vậy."

"Và ông ấy đã làm giám đốc hãng có gần ba mươi năm rồi." Cu-Bi gật đầu. "Thế, bây giờ," giọng Bùi Phú trở nên khéo léo, "chú có thể biết giá như... giá như ông ấy có định về hưu chẳng. Vì lý do sức khỏe, có lẽ thế, hay vì lý do nào khác..."

"Đúng thế," Cu-Bi đáp, và chỉ đáp có thế.

"Sao, chú có biết không?"

"Biết chứ!"

"VẬY -ư...ư- CHÚ CÓ THỂ NÓI CHO TÔI KHÔNG?"

"Vâng, vì ông đã hỏi." Thằng rô-bô nói một cách dửng dưng như chẳng quan tâm gì: "Ông ta đã sẵn sàng để về hưu!"

"Cái gì!" Tiếng kêu nổ ra như một âm thanh chứ không phải tiếng nói. Nhà khoa học xấn tới phía trước, "Nói lại lần nữa xem nào!"

"Ông ấy đã sẵn sàng để về hưu," câu lập lại nhỏ nhẹ, "nhưng việc này chưa thực có hiệu lực. Ông ấy đang đợi, ông biết đấy, để giải quyết cho xong vấn đề về -ơ- chính tôi. Khi việc này xong, ông ấy sẽ rất sẵn sàng giao văn phòng cho người kế vị."

Bùi Phú thở ra thật mạnh, "Và người kế vị là ai?" Ông ta đứng gần sát vào Cu-Bi, mắt như bị hút vào những ánh quang điện màu đỏ từ cặp mắt của thằng rô-bô.

Từng tiếng chậm rãi vang lên, "Ông sẽ là người giám đốc tương lai."

Thế là Bùi Phú ngửa ra cười toe toét, "Thật là tốt mà biết tin này. Tôi đã hy vọng và chờ đợi nó từ lâu. Cảm ơn nhé, Cu-Bi."

Bùi Phú làm việc tại bàn giấy của ông cho đến năm giờ sáng mới về rồi trở lại tiếp tục vào lúc chín giờ. Các ngăn kệ sách đặt phía trên bàn giấy đã trống bốt khi ông ta lần lượt tham cứu hết cuốn này qua cuốn khác, sách cũng như bản vẽ. Những trang toán trước mặt ông với chữ số càng lúc càng nhỏ và giấy làm nháp bị vò nhàu dưới chân ông chồm cao lên như núi.

Vào đúng trưa, ông ta nhìn vào trang chót, dụi dụi con mắt đỏ, ngáp dài và nhún vai, "Mỗi lúc lại càng thấy tệ hơn. Mẹ kiếp!"

Có tiếng mở cửa, ông quay lại và gật đầu chào ông Lâm, ông này đi vào, tay nọ bẽ tay kia kêu rôm rốp. Ông giám đốc hiểu rõ sự bẽ bộn trong phòng và nhíu lông mày hỏi:

"CÓ GÌ MỚI KHÔNG?"

"Không,"

câu trả lời có vẻ ngang ngạnh. "Bị sai cái gì trong phương pháp tính trước đây?" Hỏi thế nhưng Ông Lâm không bắt người khác phải trả lời, cũng chẳng làm gì hơn là nhìn thoáng qua tờ giấy trên cùng để trên mặt bàn. Ông nói qua ánh lửa que diêm khi châm điếu xì gà.

"Cẩm Vân có nói với ông về thằng rô-bô không? Nó là thiên tài toán học đấy. Rất đáng lưu ý."

Ông kia lớn tiếng phản nản, "Tôi đã có nghe. Nhưng tốt hơn Cẩm Vân chỉ nên dính vào chuyện tâm lý rô-bô của cô ta mà thôi. Tôi đã kiểm thử Cu-Bi về toán, và nó phải khá vất vả để tính toán chứ chẳng phải không."

"Cẩm Vân đâu có thấy vậy". "Cô ấy khủng rồi."

"Mà chính tôi cũng không thấy vậy." Mắt ông giám đốc nhìn chằm chằm một cách nguy hiểm.

"Ông hả!" Bùi Phú đánh giọng, "Ông muốn nói chuyện gì đây?"

"Tôi đã quay Cu-Bi suốt cả buổi sáng, nó làm được nhiều chuyện mà anh chưa nghe bao giờ."

"Thật vậy sao?"

"Ông nghi hả!" Ông Lâm bèn móc ra một tờ giấy trong túi áo vét và dở nó ra. "Cái này không phải chữ của tôi, phải không?"

Bùi Phú xem xét những nét chữ gãy góc viết đầy trang giấy, "Cu-Bi viết hả?"

"Đúng! Nếu để ý, ông còn thấy là nó cũng đã giải bài toán của ông về nguyên hàm thời của Phương trình 22. Nó đã đạt tới..." ông Lâm khề khề ngón tay vàng thuốc trên đoạn chót, "cùng một kết quả như tôi, "mà chỉ mất một phần tư thời gian. Ông đã không đúng khi xem thường ảnh hưởng Linger trong sự phóng dương điện tử."

"Tôi đâu có xem thường. Chúa ơi, ông Lâm này, hãy ráng ghi vào óc ông rằng ảnh hưởng Linger đó có thể bị tự huỷ đấy chứ."

"Ồ, nhất định rồi, ông đã giải thích như thế. Ông đã dùng phương trình biến đổi Mitchell, phải không? À, phương trình đó không áp dụng được."

"Tại sao không?"

"Bởi vì ông phải dùng nhiều siêu-số-ảo cho có mỗi một chuyện."

"Vậy phải thì phải dùng cái gì?"

"Phương trình Mitchell không giữ được khi mà..."

"Ông có khủng chưa? Nếu ông đọc lại văn bản gốc của Mitchell trong quyển Viễn Liên Giao Dịch..."

"Tôi chẳng cần đọc. Tôi đã nói với ông từ đầu rằng tôi không thích

lối lý luận của ông ấy, và Cu-Bi đã làm hậu thuẫn cho tôi."

"Rồi sao," Bùi Phú hét lên, "kêu thằng người máy giải quyết toàn bộ vấn đề cho ông đi. Tại sao làm rộn tôi với những chuyện vặt vãnh?"

"Chính đó là điểm cần bàn. Cu-Bi không thể giải được vấn đề. Mà nếu nó không giải được, mình chúng ta cũng không giải được. Tôi đang đệ trình toàn bộ vấn đề cho Hội Đồng quốc gia. Vấn đề đó đã vượt khỏi giới hạn của chúng ta."

Bùi Phú đứng phắt dậy, mặt đỏ như tía.

"Ông không được làm kiêu đó."

Tới lượt ông Lâm đỏ mặt. "Ông muốn nói tôi điều tôi không được phép làm à?"

"Đúng vậy," tiếng trả lời nghiêng rằng.

"Tôi đã gian khổ đương đầu với vấn đề nên ông không được giựt nó ra khỏi tay tôi, hiểu chưa? Đừng tưởng tôi không nhìn qua ông được, cái ông già cổ lỗ sĩ à. Tôi biết lối xử tệ của ông chẳng bao giờ muốn cho tôi có được danh dự giải quyết vụ thần giao cách cảm rô-bô này mà."

"Ông là thứ đồ ngu tồi tệ, ông Phú, tôi sẽ ngưng chắc ông lập tức vì tội bất tuân thượng cấp", môi ông Lâm giận run lên.

"Đó là một điều ông sẽ không làm được, ông Lâm à. Ông chẳng có gì bí ẩn được với thằng rô-bô độc tư tưởng, vậy thì đừng quên là tôi biết tuốt về chuyện hưu trí của ông."

Tàn thuốc xì gà của ông Lâm rung lên và rơi xuống, rồi điếu xì gà cũng rơi theo, "Cái gì... cái gì..."

Bùi Phú cười ác độc, "Và tôi sẽ là tân giám đốc, nên hiểu như thế."

Tôi đã được cho hay chuyện này; đừng tưởng tôi không biết. Mẹ cha cái con mắt của ông, ông Lâm à, hoặc tôi sẽ ra lệnh ở đây hoặc là nó sẽ rớt nùi lên tới mức ông chưa thấy bao giờ."

Ông Lâm lấy giọng lại và gầm lên như sư tử, "Ông bị ngưng chức, ông nghe chưa? Ông bị tước bỏ mọi nhiệm vụ. Ông sụm rồi, ông đã hiểu chưa?"

Nụ cười trên gương mặt kia mở toác ra, "Bây giờ còn giờ trò đó làm gì? Chẳng đi đến đâu hết ông ơi. Tôi đang cầm con bài tẩy đây. Tôi biết ông đã xin về hưu. Cu-Bi đã nói cho tôi hay, và nó

lấy thẳng điều đó từ đầu ông."

Ông Lâm cố lấy lại trầm tĩnh. Ông có vẻ già, một ông già với đôi mắt mệt mỏi trên một khuôn mặt đã mất đi màu đỏ, chỉ còn lại màu vàng tuổi tác phía sau, "Tôi sẽ đi nói chuyện với Cu-Bi. Nó không thể nào nói như thế với ông. Ông định chơi một trò sâu độc, ông Bùi à, nhưng tôi nói là ông định bịp người ta. Đi với tôi nào."

Bùi Phú nhún vai, "Đi gặp Cu-Bi hả? Tốt! Mẹ kiếp tốt quá chứ!"

Cũng đứng vào lúc giữa trưa ấy Minh Ánh rời bức vẽ phác vụng về ngược nhìn lên và nói, "Cô có hiểu không? Tôi không giỏi vẽ lại như thật, nhưng nó trông gần như vậy đó. Đó là một căn nhà trong mộng mà tôi mua được hầu như chẳng tốn bao nhiêu."

Sương Cẩm Vân nhìn qua anh ta với cặp mắt chan chứa ân tình.

"Đẹp thật," cô thở ra. "Tôi thường nghĩ rằng tôi rất thích được..." giọng cô lạc đi mất.

"Dĩ nhiên," Minh Ánh lẹ làng tiếp theo, vừa quăng cây bút đi, "tôi phải đợi dịp nghỉ hè của tôi. Chỉ được có hai tuần, mà cái vụ Cu-Bi này làm xáo trộn mọi thứ." Mất anh ta nhìn xuống mấy ngón tay, "Cạnh đó, lại còn một chuyện khác, nhưng là một chuyện bí mật." "Vậy thì đừng nói với tôi."

"Ồ, rồi thì tôi cũng phải nói, tôi đang muốn kiếm người để nói, và cô chính là người tin cậy nhất tôi tìm được ở đây."

Anh ta cười ngoan như một con cừu. Tim Cẩm Vân đập mạnh, nhưng cô không dám tin chính cô để lên tiếng.

"Nói thật nghe," Minh Ánh kéo ghế lại gần hơn và nhỏ giọng lại thầm thì một cách tín cẩn, "cái nhà đó không phải chỉ để cho mình tôi đâu. Tôi sắp làm đám cưới!"

Bỗng anh ta nhảy ra khỏi ghế ngồi, "Cô có sao không vậy?"

"Không có gì!" Cảm giác choáng váng kinh khiếp đã biến đi, nhưng thật khó mà thốt nên lời. "Đám cưới hả? Anh muốn nói..."

"Chứ sao, chắc mà! Không phải đã đến lúc sao? Cô có nhớ cô nàng đã đến đây mùa hè vừa rồi không. Chính là nàng đấy! Nhưng cô bình hả. Cô..."

"Nhức đầu thôi!" Cẩm Vân xua tay yếu ớt. "Tôi ... tôi đã bị nhức đầu mới gần đây. Tôi muốn ... muốn chia mừng với anh, dĩ nhiên. Tôi rất vui..."

Nét son vụng về tạo thành hai vệt đỏ trên gương mặt trắng phấn của cô. Mọi vật lại bắt đầu quay cuồng. "Xin lỗi nhé,..." Tiếng cô làm thəm khi cô lạng quạng bước ra cửa. Chuyện xảy ra bất thần như một thiên tai trong giấc mộng, một cơn ác mộng kinh hoàng. Nhưng làm sao lại có thể như thế được? Cu-Bi đã nói... Cu-Bi biết rõ mà! Nó nhìn vào tư tưởng được mà! Cô đang tựa vào thành cửa mà thở dốc, nhìn vào khuôn mặt sắt của Cu-Bi. Cô phải leo như bay lên hai tầng lầu mới tới đây, nhưng cô chẳng nhớ nữa. Khoảng cách đã thu lại trong khoảnh khắc, như trong giấc mơ.

Như trong giấc mơ! Đôi mắt không chớp của Cu-Bi nhìn cô, màu đỏ chán ngắt từ từ loé lên như hai hòn bi chói lọi trong cơn ác mộng. Nó đang nói, và cô có cảm giác có ai ấn ly nước lạnh vào môi cô. Cơ nuốt xuống và rùng mình lấy lại cảm xúc với thực tại chung quanh. Cu-Bi vẫn còn nói gì đó, giọng nó run run như là nó đang đau khổ pha lẫn sợ hãi và có vẻ van nài. Cô bắt đầu hiểu ra lời nói của nó.

"Đó chỉ là giấc mơ," nó nói, "đừng tin vào đó. Cô sẽ tỉnh lại ngay và sẽ thấy buồn cười cho chính cô đấy mà. Anh ấy yêu cô, tôi nói cô rồi, anh ấy yêu cô, yêu cô mà! Nhưng không phải chỗ hội này, không phải lúc này đâu! Đó là giấc mơ thôi."

Cầm Vân gật đầu, thì thào, "Đúng! Đúng!" Cô bấu vào cánh tay Cu-Bi, móc vào nó, lập đi lập lại, "Không có thực đâu, phải không? Không có đâu, phải không?"

Cô trở về thực tại ra sao, cô chẳng biết, nhưng giống như cô vừa bước qua từ một thế giới sương mù hư ảo vào một thế giới có mặt trời chói lọi. Cô đẩy nó ra, đẩy mạnh lần nữa cánh tay sắt của nó, và mắt cô trợn lên.

"Chú đang tính làm gì đó?" Cô la chói lói

"Chú đang tính làm gì hả?" Cu-Bi bật lại, "Tôi muốn giúp cô mà." Nhà tâm lý học nhìn nó, "Giúp hả? bằng cách nói với tôi đó chỉ là giấc mơ? bằng cách cố đẩy tôi vào thế giới của kẻ khùng sống theo ảo giác phải không?" Một cơn kích động chiếm lấy cô, "Chẳng có mơ gì hết! Tôi muốn nó thực như thế!" Cô hít thở thật mạnh, "Coi nào! Tại sao ... tại sao, tôi hiểu ra rồi. Cám ơn trời, thật là hiển nhiên quá."

Giọng thằng rô-bô ra vẻ kinh hãi, "Tôi buộc phải làm thế mà!".

"Và tôi đã tin chú! Chả bao giờ tôi nghĩ..."

Có tiếng ồn ào ngoài cửa làm cô ngưng lại. Cô quay đi, bàn tay co bóp liên hồi. Khi Bùi Phú và ông Lâm bước vô thì cô đã đứng ở cửa sổ khá xa. Hai người đàn ông chẳng hề chú ý tới cô. Họ cùng sắp tới Cu-Bi một lượt; ông Lâm giận dữ và nôn nóng, Bùi Phú thì lạnh lùng chua cay. Ông giám đốc lên tiếng trước.

"Nghe đây nào, Cu-Bi, nghe tôi nói đây!"

Thằng rô-bô chiếu tia mắt sáng xuống ông giám đốc già, "Vâng, thưa tiến sĩ Lâm."

"Chú có nói chuyện về tôi với tiến sĩ Bùi phải không?" "Không có, thưa ông." Nó chậm rãi trả lời, và nụ cười trên mặt Bùi Phú tắt ngay.

"Cái gì thế?" Bùi Phú xấn lên vượt qua mặt thượng cấp ông ta và đứng chàng hảng trước thằng rô-bô.

"Lập lại điều mà chú đã nói với tôi hôm qua xem nào."

"Tôi có nói là..." Cu-Bi im bật. Trong người nó lớp cách mô bằng sắt rung lên lạo xạo.

"Chú không nói là ông đã về hưu đó sao?" Bùi Phú gầm lên. "Trả lời tôi đi!"

Bùi Phú dơ thẳng cánh tay lên, nhưng ông Lâm đã đẩy ông ta sang một bên, "Ông định ép nó phải nói láo đấy hả?"

"Ông có nghe nó nói không, ông Lâm. Nó mới vừa định nói "Có" rồi lại thôi. Tránh ra đi! Tôi muốn nó nói ra sự thật, hiểu chưa!"

"Để tôi hỏi nó!" Ông Lâm quay qua thằng rô-bô. "Nào, Cu-Bi, có gì khó đâu. Tôi có định về hưu không?"

Cu-Bi nhìn ông, ông Lâm lo lắng nhắc lại, "Tôi có định về hưu không?" Có vẻ như đầu thằng rô-bô lắc rất khế. Đợi thật lâu vẫn chẳng thấy thêm gì cả. Hai người đàn ông nhìn nhau và sự đối địch của họ càng lộ rõ.

"Đồ ma quỷ," Bùi Phú buột miệng, "chú mày câm rồi sao? Bộ chú mày không nói được sao, hờ thằng yêu ma?" "Tôi nói được chứ," vẫn có tiếng trả lời. "Vậy trả lời đi. Không phải là chú có nói với tôi là ông Lâm về hưu sao? Bộ ông ấy không về hưu sao hả?"

Một lần nữa, chẳng có gì ngoài sự im lặng đáng chán, cho tới lúc

từ cuối phòng, Cẩm Vân bỗng phá lên cười, giọng the thé và có phần bị kích động. Hai nhà toán học nhảy dựng lên, đôi mắt Bùi Phú thu lại, "Cô ở đây à? Có gì mà vui dữ vậy?"

"Chẳng có gì vui." Giọng cô không hoàn toàn tự nhiên. "Chỉ có chuyện là chẳng phải mình tôi mắc bẫy. Thật là khôi hài khi có tới ba chuyên gia cỡ lớn về rô-bô-tic trên thế giới cùng bị rơi vào chung một cái bẫy sơ đẳng thế này, có phải không?" Giọng cô khô héo, cô đặt bàn tay xanh xao lên trán, "nhưng không có gì là vui hết!"

Lần này hai người đàn ông chỉ giương mắt nhìn nhau. "Cô nói về cái bẫy nào vậy?" ông Lâm hỏi một cách khỗ sở. "Có gì sai lầm nơi Cu-Bi chẳng?"

"Không," cô chậm chạp tới gần họ, "nó không có gì sai lầm cả, chỉ có chúng ta sai lầm thôi." Bất chợt cô quay phắt lại thẳng rô-bô và quát lên "Cút đi! Đi lại cuối phòng và đừng để tôi nhìn thấy chú mày."

Cu-Bi co rúm lại trước đôi mắt giận dữ của cô và lạng quạng, lắc các bỏ đi. Giọng ông Lâm vẫn còn thù địch, "Chuyện này thế nào, tiến sĩ Cẩm Vân?" Cô đối mặt với ông và chưa chát nói, "Chắc hẳn là quý ông biết Luật Căn Bản Số Một về Rô-Bô-Tic." Cả hai ông kia đều gật đầu.

"Hửn thế," Bùi Phú đáp có vẻ kích động, "một thằng rô-bô không được gây tổn thương cho một con người hoặc là, với sự bất can thiệp, mà để cho con người bị tổn hại."

"Hay quá nhỉ," Cẩm Vân châm chọc. "nhưng là loại tổn hại nào?" "Sao, bất cứ loại nào."

"Đúng thế! Bất cứ loại nào! Nhưng thế nào là cảm giác bị thương tổn? Thế nào là sự hạ mình của cái ta? Thế nào là sự làm tiêu tan hy vọng? Máy cái đó có gây thương tổn không?"

Ông Lâm nhăn mặt, "Một thằng rô-bô mà biết gì về..." nhưng rồi ông giật mình vì thấy bị kẹt vào bẫy của chính mình.

"Ông kẹt rồi, phải không? Thằng rô-bô này nó đọc tư tưởng người ta. Ông có cho rằng nó chẳng biết tí gì về sự tổn hại tinh thần không? Ông có cho rằng nếu hỏi nó một câu, nó không biết trả lời đúng như người ta mong đợi không? Có phải là bất cứ câu trả lời

nào khác làm tổn thương đến chúng ta mà Cu-Bi không biết không?

"Cám ơn trời!" Bùi Phú làm thầm.

Nhà tâm lý học ném qua ông ta một cái nhìn chua chát, "Theo ý tôi ông đã hỏi nó có phải ông Lâm sắp về hưu không. Ông muốn nghe rằng ông ta sẽ về hưu, thế là Cu-Bi nói cho ông đúng như thế."

"Tôi còn cho rằng đó chính là lý do tại sao," ông Lâm dịu giọng, "lúc này nó không thể trả lời. Nó không thể trả lời theo cách nào mà không làm tổn thương chúng ta."

Trong lúc ngưng nghỉ nói chuyện, hai người đàn ông tư lự nhìn về phía thằng rô-bô, nó đang ngồi nép mình trong một chiếc ghế bên cạnh kệ sách, đầu tựa vào bàn tay. Cẩm Vân nhìn xuống sàn nhà nói rần rởi, "Nó biết hết chuyện đó. Cái ... cái thằng quỷ này biết không sót chuyện gì, kể cả vấn đề sai lầm trong cách lắp ráp nó." Đôi mắt cô mờ đi trong sự hồi tưởng.

Ông Lâm ngược lên, "Chỗ đó thì cô sai rồi, cô Cẩm Vân. Nó không biết ráp sai chỗ nào đâu. Tôi có hỏi nó rồi." "Điều đó nghĩa là gì?"

Cẩm Vân phản đối. "Chỉ là vì ông không muốn nó cho ông đáp số. Nó sẽ chích vào lòng tự ngã của ông vì ông có một người máy biết làm chuyện mà ông không làm được. Ông có hỏi nó không?" Cô hỏi sang Bùi Phú.

"Có, theo một cách nào đó." Bùi Phú ho và đỏ mặt lên. "Nó nói với tôi là nó biết rất ít về toán học." Ông Lâm cười phá lên, nhưng không lớn lắm còn nhà tâm lý học thì mỉm cười châm biếm.

Cô nói, "Tôi sẽ hỏi nó! Đáp số của nó sẽ không làm tổn thương đến lòng tự ngã của tôi." Cô cất giọng lạnh lùng, ra lệnh, "Tới đây!"

Cu-Bi đứng dậy và đi tới với những bước ngập ngừng. "Chú biết, tôi cho là chú biết một cách chính xác là tại điểm nào trong dây chuyền lắp ráp đã có một phần tử ngoại vi xâm nhập vào hoặc là một yếu tố cần thiết nội tại đã mất đi."

"Vâng," Cu-Bi nói bằng cái giọng chỉ vừa đủ nghe.

"Khoan đã," Bùi Phú giận dữ cắt lời. "Không nhất thiết là phải như thế. Quý vị muốn nghe như thế sao, chỉ có thể thôi sao."

"Đừng có điên," Cẩm Vân trả lời. "Chắc chắn là nó giỏi toán bằng cả hai ông cộng lại, bởi vì nó đọc được tư tưởng. Hãy để nó có cơ hội."

Nhà toán học im tiếng và Cẩm Vân tiếp tục, "Được rồi, nào, Cu-Bi, nói đi! Chúng tôi đang chờ."

Rồi cô nói qua phía bên kia, "Lấy giấy bút ra đi, quý ông." Nhưng Cu-Bi vẫn im lặng, và có giọng chiến thắng của nhà tâm lý học, "Tại sao không trả lời, Cu-Bi?"

Thằng rô-bô bỗng đứng thối lộ, "Tôi không thể nói. Cô biết là tôi không thể nói mà! Tiến sĩ Bùi và tiến sĩ Lâm không muốn tôi nói."

"Họ muốn đáp số mà."

"Nhưng không phải do tôi nói."

Ông Lâm cắt ngang, nói chậm rãi và rõ ràng, "Đừng có làm điên, Cu-Bi. Chúng tôi muốn chú nói cho chúng tôi nghe đó." Bùi Phú gật đầu cộc lốc.

Cu-Bi cất giọng thật cao, "Nói ra điều đó có ích gì? Không phải là quý vị cho rằng tôi có thể nhìn xuyên qua lớp da ngoài của tư tưởng quý vị đó sao? Sâu phía dưới, quý vị lại không muốn. Tôi là một người máy, chỉ bắt chước đời sống con người bằng quy cách vận hành của dương điện tử trong óc tôi, cái đó là sự sáng chế của con người. Quý vị không thể bị mất mặt do tôi mà không bị tổn thương. Đó là điều sâu kín trong tư tưởng quý vị không thể xoá được. Tôi không thể nói đáp số cho quý vị được."

"Tội tôi sẽ đi ra," ông Lâm nói. "Hãy nói cho Cẩm Vân nghe."

"Như thế cũng chẳng khác gì," Cu-Bi phản đối, "vì rằng quý vị sẽ biết là cách nào thì cũng chính là tôi đã cung cấp giải pháp đó."

Cẩm Vân tóm tắt lại, "Nhưng chú hiểu chứ, Cu-Bi, là dù sao mặc kệ, ông Lâm và ông Bùi muốn có giải pháp đó."

"Bằng cố gắng của chính họ!" Cu-Bi nhấn mạnh.

"Nhưng mà họ muốn có, và sự kiện là chú biết giải pháp mà không đưa cho họ cũng làm tổn thương họ. Chú thấy vậy, phải không?"

"Vâng! Vâng!"

"Mà nếu chú nói ra thì cũng làm tổn thương họ."

"Vâng! Vâng!" Cu-Bi chậm chạp lùi lại, và Cẩm Vân từng bước từng bước xấn tới. Hai người đàn ông lúng túng đứng nhìn.

"Chú không thể nói cho họ," nhà tâm lý học nói chậm rãi, đều đều, "bởi vì điều đó gây tổn hại mà chú không được gây hại. Nhưng nếu chú không nói cho họ, chú gây hại, vậy chú phải nói. Mà nếu nói, chú sẽ gây hại, nên chú không nói, vậy là chú không nói; nhưng nếu không, chú gây hại, vậy phải nói; nhưng nếu nói, chú gây hại, vậy không nói; nhưng không nói, chú gây hại, vậy phải nói; nhưng nếu nói, chú..."

Cu-Bi đã đụng sát vô tường, và nó khuỵu gối xuống. "Ngừng lại!" nó thét lên. "Đóng tư tưởng cô lại! Nó đầy đau đớn và uất hận và thù ghét! Tôi đâu có muốn thế! Tôi nói với cô rồi mà! Tôi chỉ cố giúp! Tôi đã nói với cô điều mà cô muốn nghe. Tôi phải nói thế!" Nhà tâm lý học chẳng thèm chú ý gì. "Chú phải nói với họ, nhưng nếu chú nói, chú gây hại, vậy chú không nói; nhưng nếu không nói, chú gây hại, vậy chú phải nói; nhưng..." Và Cu-Bi kêu thét lên! Giống như tiếng thổi của ống sáo đã đưa cao độ lên nhiều tầng, chất chứa và chất chứa mãi cho tới mức bi thảm như sự khủng khiếp của việc trút linh hồn và tràn ngập căn phòng với sự xuyên thủng của âm thanh đó.

Khi tiếng thét đã tắt vào hư không, Cu-Bi sụp xuống như một đồng sắt vụn, không cựa cựa gì nữa. Gương mặt Bùi Phú như không có máu, "Nó chết rồi!"

"Chưa!" Cẩm Vân nở lên một tràng cười man rợ, "chưa chết đâu, chỉ mất trí thôi. Tôi bắt nó đương đầu với một lưỡng đề không có lối thoát, và nó gục luôn. Các ông có thể vứt nó đi, bởi vì nó sẽ không bao giờ nói nữa."

Ông Lâm quỳ xuống bên cái mà hồi nãy là Cu-Bi. Tay ông chạm vào khuôn mặt sắt lạnh lẽo và vô phản ứng, rồi ông nhún vai, "Cô đã cố tình làm thế." Ông đứng dậy đối diện với cô ta, mặt méo hằn đi.

"Tôi làm thế thì đã sao? Giờ ông cũng không làm gì hơn được."

Rồi bỗng cô cay đắng, "Đáng kiếp nó!"

Ông giám đốc nắm lấy cổ tay của Bùi Phú, đang đứng như trời trồng, "Có gì khác đâu. Đi thôi, Phú."

Ông thở dài, "Một thằng rô-bô biết nghĩ mà thế này thì chẳng còn đáng gì cả." Mắt ông mệt mỏi và già lão, ông lập lại "Đi thôi,

Phú!"

Có đến vài phút sau khi hai nhà khoa học đi khỏi tiến sĩ Cẩm Vân mới lấy lại được tinh thần bình thường. Cô chậm chạp quay nhìn cái xác sống dở chết dở của Cu-Bi, khuôn mặt cô căng lại. Cô nhìn một hồi lâu trong lúc vẻ chiến thắng tàn tạ dần đi cho sự uất nghẹn vô vọng trở lại và từ đám tư tưởng rối bời của cô chỉ có một lời cay đắng vô hạn thoát ra qua bờ môi.

"Đồ nói láo!"

HẾT